

**INVALIDITĀTES LIETU NACIONĀLĀS PADOMES SĒDES
PROTOKOLS**

Rīgā

Nr.3

2023.gada 25.oktobris

Sēdi vada:

U.Augulis labklājības ministrs, Invaliditātes lietu nacionālās padomes (turpmāk – ILNP) priekšsēdētājs.

ILNP locekļi vai to deleģētie pārstāvji:

L.Āboliņa Veselības ministrija (turpmāk -VM), veselības ministra padomniece juridiskajos jautājumos;

I.Igaune Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija (turpmāk – VARAM), Informācijas sabiedrības politikas plānošanas un izveides nodaļas vecākā konsultante;

S.Lāce Sabiedrības integrācijas fonds, Sociālās saliedētības departamenta direktora vietniece;

I.Leimane – Biedrība “Resursu centrs cilvēkiem ar garīgiem traucējumiem Veldmeijere” “Zelda”, direktore;

J.Miezainis Ekonomikas ministrija, Parlamentārais sekretārs;

M.Pužuls Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība, Darba aizsardzības vecākais speciālists;

N.Repina Izglītības un zinātnes ministrija (turpmāk - IZM), IZM padomniece;

I.Rudzīte Latvijas Pašvaldību savienība, Padomniece veselības un sociālajos jautājumos;

E.Vorslovs Latvijas Nedzirdīgo savienība, valdes priekšsēdētājs – prezidents.

ILNP locekļi, kuri sēdē nepiedalās:

I.Balodis Invalīdu un viņu draugu apvienība “Apeirons” valdes priekšsēdētājs;

K.Biezais Latvijas Neredzīgo biedrība, Centrālās valdes priekšsēdētājs;

V.Biseniece Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisija, Elektronisko sakaru un pasta departamenta galvenā speciāliste;

M.Grāvis Biedrība “Rīgas pilsētas “Rūpju bērns””, valdes priekšsēdētājs;

P.Leiškalns Latvijas Darba devēju konfederācija, Sociālās drošības un veselības aprūpes eksperts;

V.Miezīte Latvijas Paralimpiskā komiteja, biroja vadītāja.

Citi dalībnieki:

E.Celmiņa Labklājības ministrija (turpmāk – LM), valsts sekretāra vietniece;

A.Dūdiņš LM, Sociālo pakalpojumu un invaliditātes politikas departamenta direktors;

- G.Gailīte Latvijas Republikas tiesībsarga birojs, Sociālo, ekonomisko un kultūras tiesību nodaļa, juridiskā padomniece;
- D.Grabe Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas vadītāja;
- E.Grāveris LM, Sociālo pakalpojumu un invaliditātes politikas departaments, vecākā eksperts;
- A.Ilves Latvijas Republikas tiesībsarga birojs, Sociālo, ekonomisko un kultūras tiesību nodaļa, juridiskā padomniece;
- J.Kalniņš Satiksmes ministrija (turpmāk - SM), Sabiedriskā transporta pakalpojumu departamenta direktores vietnieks;
- D.Kampenusa LM, Sociālo pakalpojumu un invaliditātes politikas departaments, vecākā eksperte;
- E.Kanaviņa IZM, Izglītības departamenta direktore;
- J.Lapa Latvijas Valsts radio un televīzijas centrs (turpmāk – LVRTC), e-Pakalpojumu daļas produktu vadītāja;
- A.Lukašenoka LM, Sociālo pakalpojumu un invaliditātes politikas departaments, direktora vietniece;
- I.Puķīte Autotransporta direkcija, Sabiedriskā transporta audita nodaļas vadītāja;
- P.Puķītis VARAM, Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju pārvaldības procesu vadītājs;
- L.Rozentāle Klimata un enerģētikas ministrija, Valsts sekretāra vietniece enerģētikas jautājumos;
- L.Skuja VM, Veselības aprūpes departaments, Integrētās veselības aprūpes nodaļas vecākā eksperte;
- N.Snarskis Biedrība “PINS”, vadītājs;
- J.Stadja Biedrība “EAPN-Latvija”, pārstāvis;
- S.Survila Biedrība “Wings for wheels”, sociālais eksperts;
- S.Zankovska-Odiņa Biedrība “Resursu centrs cilvēkiem ar garīgiem traucējumiem “Zelda””, atbalsta persona;
- S.Ziedone SM, Sabiedriskā transporta pakalpojumu departaments, vecākā referente.

Surdotulks

- A.Ostvalds Latvijas nedzirdīgo savienības Rehabilitācijas centrs, zīmju valodas tulks.

Protokolē

- L.Ševčuna LM, Sociālo pakalpojumu un invaliditātes politikas departaments, vecākā eksperte.

Sēdi sāk plkst. 12:00

Darba kārtībā:

1.	Progress sociālo pakalpojumu minimālā groza izstrādē	Aldis Dūdiņš LM, Sociālo pakalpojumu un invaliditātes politikas departamenta direktors
2.	Informācija par īstermiņa politikas plānošanas dokumenta "Plāns personu ar invaliditāti vienlīdzīgu iespēju veicināšanai 2024.-2027.gadam"	Aiga Lukašenoka LM, Sociālo pakalpojumu un invaliditātes politikas departamenta direktora vietniece
3.	Elektroniskā paraksta un elektroniskās identitātes pieejamība personām ar dažādiem funkcionāliem traucējumiem	Ingrīda Igaune VARAM, Informācijas sabiedrības politikas plānošanas un izveides nodaļas vecākā konsultante Pauls Puķītis VARAM, Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju pārvaldības procesu vadītājs Jolanta Lapa LVRTC, e-Pakalpojumu daļas produktu vadītāja
4.	Izglītības un zinātnes ministrijas paveiktais ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām ieviešanā	Edīte Kanaviņa IZM, Izglītības departamenta direktore

Pēc apstiprināšanas amatā labklājības ministrs vada pirmo ILNP sēdi. Sanāksmes sākumā ministrs informē, ka noris darbs pie Ministru kabineta 2004.gada 29.jūnija noteikumu Nr.561 "Invaliditātes lietu nacionālās padomes nolikums" izstrādes jaunā redakcijā, paplašinot ILNP sastāvu un iekļaujot tajā klimata un enerģētikas ministru un satiksmes ministru, kā arī veicot citus precizējumus attiecībā uz ILNP darba organizāciju. Noteikumu projekts ir nodots starpinstitūciju saskaņošanai.

1.jautājums

Progress sociālo pakalpojumu minimālā groza izstrādē

A.Dūdiņš

A.Dūdiņš informē par plānotajiem grozījumiem Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā¹, ar kuriem paredzēts noteikt obligāti nodrošināmos sociālos pakalpojumus pašvaldībās (prezentāciju skatīt 1.pielikumā). Plānots, ka obligāti nodrošināmie pakalpojumi personām ar funkcionāliem traucējumiem pašvaldībās būs –

¹ Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums. <https://likumi.lv/ta/id/68488-socialo-pakalpojumu-un-socialas-palidzibas-likums>

aprūpe mājās pakalpojums, grupu mājas (dzīvokļa) pakalpojums personām ar garīga rakstura traucējumiem (turpmāk – GRT), sociālās aprūpes un rehabilitācijas centra pakalpojumi personām un bērniem ar smagiem funkcionāliem traucējumiem (turpmāk – FT), dienas aprūpes centra pakalpojumi personām ar smagiem FT, atelpas brīža pakalpojums bērniem ar īpašas kopšanas nepieciešamību, personām ar I invaliditātes grupu un personām ar GRT, kurām ir noteikta I vai II invaliditātes grupa, specializētās darbnīcas pakalpojums personām ar GRT. Tāpat plānots, ka obligāti nodrošināmie sociālie pakalpojumi personām krīzes situācijās un ar nepietiekošām patstāvīgas dzīves iemaņām būs – krīzes centra pakalpojums, patversmes vai naktspatversmes pakalpojums, ģimenes asistenta pakalpojums un sociālās rehabilitācijas pakalpojums bērniem ar uzvedības vai atkarības problēmām un jauniešiem ārpusģimenes aprūpē vai pēc tās. Informē, ka no 2024.gada tiks nodrošināts valsts līdzfinansējums 30% apmērā pašvaldībām, kuras nodrošinās aprūpes mājās pakalpojumu bērniem ar ļoti smagiem FT, kuriem ir īpašas kopšanas nepieciešamība (arī, sasniedzot pilngadību, līdz 24 gadu vecumam, ja noteikta I vai II invaliditātes grupa). Kā arī no 2024.gada tiks nodrošināts valsts budžeta finansēts hospiss aprūpes pakalpojums – “Mobilās komandas paliatīvās aprūpes pakalpojums pacienta dzīvesvietā”.

Nolemj: Sniegto informāciju pieņemt zināšanai.

2.jautājums

Informācija par īstermiņa politikas plānošanas dokumenta “Plāns personu ar invaliditāti vienlīdzīgu iespēju veicināšanai 2024.-2027.gadam”

A.Lukašenoka

A.Lukašenoka prezentē plānoto konceptuālo ietvaru “Plāns personu ar invaliditāti vienlīdzīgu iespēju veicināšanai 2024.-2027.gadam” (turpmāk – plāns) (skatīt prezentāciju 2.pielikumā). Plāna mērķis ir personu ar invaliditāti vienlīdzīgu iespēju stiprināšana, kurš tiks balstīts uz pieciem rīcības virzieniem – invaliditātes noteikšanas sistēmas pilnveidošana, mērķēti atbalsta pakalpojumi invaliditātes seku mazināšanai, nodarbinātības veicināšana, vides un pakalpojumu pieklūstamības sekmēšana, stereotipu mazināšana. Uzsver, ka invaliditātes politika ir horizontālā atbildībā īstenojama politika, kas pieprasa gan nozaru ministriju, valsts institūciju, pašvaldību un nevalstisko organizāciju (turpmāk - NVO) iesaisti un mērķtiecīgas darbības, lai veicinātu personu ar invaliditāti vienlīdzīgas iespējas un tiesības. Paredzēts, ka plāns tiks izsludināts sabiedriskajai apspriešanai 2023.gada novembrī, kā arī tiks organizētas atsevišķas sarunas ar NVO pārstāvjiem par plānā ietvertajiem pasākumiem.

Nolemj: Sniegto informāciju pieņemt zināšanai.

3.jautājums

Elektroniskā paraksta un elektroniskās identitātes pieejamība personām ar dažādiem funkcionāliem traucējumiem

I.Igaune, P.Puķītis, J.Lapa

U.Augulis, J.Miezainis, N.Snarskis, E.Celmaņa, I.Ilvess

I.Igaune sniedz prezentāciju “Elektroniskā paraksta un elektroniskās identitātes pieejamība personām ar dažādiem funkcionāliem traucējumiem” (skatīt prezentāciju 3.pielikumā). Informē, ka ar Ministru kabineta 2021.gada 7. jūlija rīkojumu Nr.490 tika apstiprinātas Digitālās transformācijas pamatnostādnes 2021.-2027.gadam², kurā ietvertas jomas – digitālās prasmes un izglītība, digitālā drošība un uzticamība, telekomunikāciju un skaitļošanas pieejamība, tautsaimniecības digitālā transformācija, inovācijas, IKT industrija un IKT zinātne, uz kurām tiks vērsti dažādi pasākumi, lai veicinātu šo jomu digitālo attīstību. Informē par īstenotajiem un plānotajiem projektiem un pasākumiem elektroniskās identitātes pakalpojumu attīstībā un pieejamībā. Sniedz informāciju, ka valsts teritorijā ir izveidoti ap 200 klientu apkalpošanas centri, kuros ir pieejami *digitālie asistenti* jeb personas, kas sniedz atbalstu digitālo prasmju apgūšanā, apmācības, padomus tām personām, kurām ir nepieciešama palīdzība digitālo risinājumu lietošanā. Darbinieki var sniegt arī atbalstu, lai nodrošinātu elektronisku iesniegumu, pieteikumu u.c. dokumentu nosūtīšanu personas vajadzībām.

P.Puķītis informē, ka VARAM atbildība ir ieviest Eiropas Parlamenta un Padomes 2016.gada 26.oktobra Direktīvu (ES) 2016/2102³ par publiskā sektora struktūru tīmekļvietņu un mobilo lietotņu piekļūstamību, kas pieprasa arī regulāru situācijas un piekļūstamības izvērtējumu. Šobrīd tiek veikts *e-Paraksts mobile* lietotnes piekļūstamības padziļināts izvērtējums, kā rezultātā tiks identificēti nepieciešamie papildu uzlabojumi *e-paraksta mobile* pieejamības veicināšanai un nodrošināšanai. Izvērtējuma rezultātus plānots publicēt 2023.gada nogalē. Papildus informē, ka LVRTC ikgadēji veic piekļūstamības vienkāršotu izvērtējumu tīmekļvietnei www.eparaksts.lv un regulāri cenšas pilnveidot un uzlabot tīmekļvietnes piekļūstamību, kā arī 2024.gadā ir paredzēts veikt šīs tīmekļvietnes padziļinātu piekļūstamības izvērtējumu.

J.Lapa prezentē esošo situāciju e-Paraksta pakalpojuma pieejamībā un plānotajām pārmaiņām digitālajos pakalpojumos (prezentāciju skatīt 4.pielikumā). Informē par plānoto sadarbību ar SIA “Tilde”, lai informācijas nodrošināšana vieglajā valodā tīmekļvietnēs būtu vienkāršota un nodrošinātu informācijas piekļūstamību personām ar dažādām vajadzībām. Lai ieviestu jaunus digitālos risinājumus un nodrošinātu digitālo risinājumu piekļūstamību, LVRTC sadarbojas ar dažādām iesaistītajām pusēm, t.sk. ar personu ar invaliditāti pārstāvošajām NVO, kas veic gan risinājumu izmēģināšanu, gan sniedz ieteikumus, kā risinājumus padarīt vēl piekļūstamākus un ērtāk lietojamus.

J.Miezainis jautā, vai sasaistē ar plānoto *e-mobile* digitālo risinājumu maiņu 2026.gadā ir zināms, kāds tehnoloģiskais risinājums tiks piemērots *e-mobile* lietotnes pieejamības veicināšanai, un norāda, ka ir būtiski pārdomāt par informācijas nodrošināšanu digitālo risinājumu pārejas posmā, lai plānotās pārmaiņas ir ikvienam lietotājam saprotamas, t.sk. personām ar invaliditāti.

² Par Digitālās transformācijas pamatnostādņēm 2021.-2027.gadam. <https://likumi.lv/ta/id/324715-par-digitalas-transformācijas-pamatnostādņēm-20212027-gadam>

³ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2016/2102 (2016.gada 26.oktobris). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=celex:32016L2102>

N.Snarskis akcentē, ka personām ar GRT, t.sk. ar psihiskām saslimšanām ir paaugstināts risks gan dažādu dokumentu pazaudēšanā, gan arī var būt apgrūtināta pieejamība vai prasmes digitālo risinājumu lietošanā. Uzsver, ka personām ar šādiem traucējumiem ir būtiski saglabāt arī vienkāršotas metodes, lai nodrošinātu savas identitātes atpazīšanu, lai pieejamie risinājumi būtu vienkārši un saprotami gan jauniem cilvēkiem, gan vecāka gadagājuma cilvēkiem. Tāpat ir būtiski pārdomāt, lai informācija un pakalpojumi ir pieejami arī tad, ja digitālās prasmes personām nav, kā arī norāda uz nepieciešamību pēc papildu informācijas izplatīšanas tieši šai mērķa grupai.

U.Augulis akcentē, ka šo personu ar invaliditāti mērķa grupu ir būtiski neaizmirst un risinājumus ir jāveido atbilstoši personu vajadzībām, spējām un prasmēm.

E.Celmiņa jautā, kāda ir tipiskākā sabiedrības grupa, nepieciešamais atbalsts personām, kas vērsas pēc atbalsta kādā no klientu apkalpošanas centriem, kuros sniedz atbalstu personām ar pazeminātām digitālajām prasmēm.

I.Igaune atbild, ka tiek apkalpoti gan vecāka gadagājuma cilvēki, gan cilvēki ar invaliditāti un pakalpojums vairāk ir pieprasīts attālos, lauku reģionos. Tāpat uzsver, ka ne vienmēr visas personas vēlēšies izmantot digitālos risinājumus vai varēs šos pakalpojumus izmantot, tādēļ ir svarīgi nodrošināt iespēju personām sniegt atbalstu digitālo prasmju apgūšanai vai sniegt atbalstu dokumentu nosūtīšanai digitālā veidā, kas šajos klientu apkalpošanas centros tiek īstenots.

I.Ivess lūdz, lai precizē, kādi tieši elektroniskā paraksta un elektroniskās identitātes risinājumi šobrīd personām ar dažādiem funkcionāliem traucējumiem nav pieejami. Jautā, ja cilvēks savu iesniegumu ir sagatavojis video formā, kāds ir faila apjoma ierobežojums minūšu ietvarā, lai to varētu pievienot un elektroniski parakstīt.

J.Lapa atbild, ka šobrīd esošie risinājumi ir novecojuši, nav pilnībā piekļūstami personām ar dažādiem funkcionāliem traucējumiem un tādēļ arī ir nepieciešamas izmaiņas, lai tos padarītu piekļūstamus ikvienam. Norāda, ka ir iespējams iesniegt iesniegumus arī video formātā, bet šobrīd nevar sniegt precīzu informāciju par video formāta apjomu minūtēs.

Nolemj: Sniegto informāciju pieņemt zināšanai.

4.jautājums

Izglītības un zinātnes ministrijas paveiktais ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām ieviešanā

E.Kanaviņa

K.Kanaviņa sniedz prezentāciju “Par Izglītības un zinātnes ministrijas paveikto ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti tiesībām ieviešanā” (skatīt prezentāciju 5.pielikumā). Sniedz informāciju par politikas plānošanas dokumentā *Izglītības attīstības pamatnostādnes 2021.-2027.gadam*⁴ izvirzītajiem uzdevumiem un tā mērķi - nodrošināt kvalitatīvas izglītības iespējas visiem Latvijas iedzīvotājiem, lai veicinātu viņu potenciāla attīstību un īstenošanu visa mūža garumā un lai veidotu viņa spēju mainīties un atbildīgi vadīt pastāvīgās pārmaiņas sabiedrībā un tautsaimniecībā. Informē par līdz šim paveikto,

⁴ Par Izglītības attīstības pamatnostādņēm 2021.-2027.gadam. <https://likumi.lv/ta/id/324332-par-izglitiba-attistibas-pamatnostadnem-2021-2027-gadam>

lai veicinātu skolēnu ar speciālām vajadzībām iekļaušanu vispārizglītojošajās skolās, kas arī ir veicinājis to, ka Latvijā pieaug skolēnu ar speciālām vajadzībām skaits, kas apgūst izglītību vispārizglītojošajās izglītības iestādēs. 2023./2024.m.g. tie bija 66,4% skolēni no visiem skolēniem ar speciālām vajadzībām. Kopš 2012.gada skolēniem ar invaliditāti ir iespēja saņemt asistenta pakalpojumu mācību iestādēs pārvietošanās atbalstam un pašaprūpes veikšanai, lai veicinātu viņu integrēšanu vispārizglītojošajās izglītības iestādēs, un ar katru gadu pieaug to skolēnu skaits, kuri šādu atbalstu izglītības iestādē saņem. Informē, ka Latvijā šobrīd darbojas 10 speciālās izglītības attīstības centri, kas organizē informatīvi izglītojošus pasākumus un sniedz atbalstu un konsultācijas vecākiem un pedagogiem. Lai veicinātu un nodrošinātu izglītības satura apguvi, ir izstrādāti un pielāgoti dažādi mācību materiāli skolēniem ar dzirdes traucējumiem, redzes traucējumiem, GRT. Izstrādātas dažādas atbalsta metodikas pedagogiem, t.sk. par darbu ar skolēniem ar uzvedības traucējumiem, kā arī organizētas dažādas apmācības pedagogiem, lai veicinātu bērnu ar speciālām vajadzībām iekļaušanu vispārējās izglītības iestādē un mācību procesā.

Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda 2014.—2020.gada plānošanas perioda darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 8.1.3. specifiskā atbalsta mērķis „Palielināt modernizēto profesionālās izglītības iestāžu skaitu”⁵ projekta ietvaros ir īstenota 20 profesionālo izglītības iestāžu modernizācija, nodrošinot vides piekļūstamības prasības. Eiropas Savienības fonda 2021. - 2027. gada plānošanas periodā ir paredzēts finansējums koledžu un speciālo izglītības iestāžu modernizēšanai, lai uzlabotu mācību vidi mācību satura apguvei un veicinātu vides piekļūstamību ikvienai personai, ir paredzēts finansējums agrīnas diagnostikas un proaktīva atbalsta izglītojamam veicināšanai, paredzēts finansējums riska grupu jauniešu atbalstam, lai mazinātu mācību pārtraukšanas risku u.c. darbībām, lai veicinātu iekļaujošu izglītību. Informē, ka ir palielinātas dotācijas biedrībai “Latvijas Paralimpiskā komiteja”, lai veicinātu paralimpiskā sporta attīstību Latvijā.

Nolemj: Sniegto informāciju pieņemt zināšanai.

Pielikumi:

1. Prezentācija “Sociālo pakalpojumu grozs”;
2. Prezentācija “Plāns personu ar invaliditāti vienlīdzīgu iespēju veicināšanai 2024.-2027.gadam”;
3. Prezentācija “Elektroniskā paraksta un elektroniskās identitātes pieejamība”;
4. Prezentācija “E-paraksts pakalpojumu piekļūstamība”;
5. Prezentācija “Par Izglītības un zinātnes ministrijas paveikto ANO konvencijas ieviešanā”.

Sēdi beidz plkst.: 13:35

Labklājības ministrs, Invaliditātes lietu nacionālās padomes priekšsēdētājs
--

U.Augulis

L.Ševčuna, 67021594
Liva.Sevcuna@lm.gov.lv

⁵ Darbības programmas “Izaugsme un nodarbinātība” 8.1.3. specifiskā atbalsta mērķis „Palielināt modernizēto profesionālās izglītības iestāžu skaitu. <https://likumi.lv/ta/id/281827-darbibas-programmas-izaugsme-un-nodarbinatiba-8-1-3-specifiska-atbalsta-merka-palielinat-modernizeto-profesionalas-izglitibas>